

Krönika

I sin chagrin över att inte ha bjudits till Stadshuset har Svante Folin valt att skriva ner kulturhuvudstadsåret.

Gycklarnas afton

Med förväntansfull illvilja har jag följt K-98:s födslovårdor. Stoiskt beslöt jag att inte skriva om eländet – satir var *a priori* omöjlig, eftersom varje diaboliskt infall ofelbart skulle överträffas av nästa kulturbulletin. För övrigt har jag inte nått det stadium där jag får mina kickar genom att skjuta den blindes ledhund eller stjäla godis från selade spädbarn. En viss irritation kvarstod med tanke på att stat och kommun donerat 400 miljoner till diverse mer eller mindre fnoskiga men alltid lika pretentiösa jippon. Men nyårsloften är till för att brytas.

Ispalatset, Stockholms svar på Paxtons Crystal Palace (1851), har med den senaste snöyan fått ett täcke över sig, kanske en museans försöningsgest. Ovädret har också haft det goda med sig att man slipper piruetterande tomtar med balettkjolar och SL-personal som stripper till toner av Mozart i tunnelbanan. Inga ytterligare fyrverkerier har bränts av och det blygsamma anslaget till skolböcker för huvudstadens hundratusen små kan överleva året.

Kultur ska numera vara karnevalistisk à la Rabelais och Bachtin. Stockholms urgamla karnevalstradition sträcker sig tillbaka till vattenfestivalen – två sexpack och pinka på slottet. Denna deliriosa livsbejakelse utspelas dock under mer gynnsamma väderbetingelser.

Men skam den som ger sig. Jag fick ingen inbjudan till Stadshuset. Där samlades 700 kultur- och andra byråkrater för att uppleva den dödrista nobelfestens antites – en kavalkad av surpriser. För okänd summa hade en nybrutalistisk servis designats och som *apertif* serverades vargastur is smugglar. De skräckslagna gästerna underhölls av herrar iförda gula kalsonger och dito koner på huvudet – strutdansen. De fnattade omkring på alla fyra mellan smokingklädda ben.

huvudet – strutdansen. De fnattade omkring på alla fyra mellan smokingklädda ben. Om de hade lyft på sina hade de förtjänat en smula aktning.

Jag fick nöja mig med installationen *Titanic II* på Hallwylska palatsets gård. Den består av tre glasskiosker – genom att förtära glass i minusgrader ska besökaren uppleva hur det är att drunkna i Atlantens isiga vågor. Kanske en tröst för dem som förlorade sina nära och kära i en simpel höststorm med *Estonia*. I Ferdinand Bobergs nyrenoverade elverk på Skansen kan man fröjda sig åt två gigantiska skivor av glas, den ena röd, den andra vit. Enligt upphovsmannen, en gipskast från New York, uttrycker verket "en motsättning som uppstår när roller skiftas utanför sina vanliga, mentala platser". Andra sensationer är relationen mellan Elin Wågner's hatt och en månsten (Myntkabinettet).

Jag saknade de gamla, anonyma kulturarbetarna i folksket tjänst. I kontrarevolutionär anda har de ersatts av tvenne kungapar – Horace med sin "intima" och Marie-Louise med masochistisk pringemål. Fru Ekman visar dock en viss insikt genom att deklarerar: "Kulturåret är bara blaj". Den officiella drottningen för året är dock Beate Sydthoff, pseudokonstens patetiskt devota pythia. Hon har "oerhörd respekt" för konstnärer, eftersom "det är människor som befinner sig i en förfront för något som inte går att tala om än". Där fick molekylärbiolegerna så att de teg.

Mitt tips är att K-98:s främsta resultat blir att menigheten gör Görings devis till sin: "När jag hör ordet kultur osäkrar jag min Browning". Som alla vet kommer repliken från Hannes Johsts pekoral *Schlageter*, ömsint tillägnet A Hitler.

3 februari 1998
SVANTE FOLIN

Datalagen tystar bankkritiker

Datainspektionen är den tvivelaktiga väktaren av det fria ordet. Anders R Olsson tar upp ett fall.

Massmedia har länge dominerats av de rika, det politiska etablissemanget och journalistkåren. De rika äger tidningar och TV-kanaler, det politiska etablissemanget dominerar debattsidorna och kontrollerar *public service*-organen och journalisterna är löneanställda, beroende och alltså oftast lydiga. Kort sagt hade, fram till helt nyligen, de Ansvarfulla och Anständiga (A&A) ett fast grepp om offentligheten.

Det intressanta med Internet är att vem som helst kan nå en jättepublik med vilket budskap som helst. Ännu kan man inte säga att detta "folkets massmedium" är en realitet – underklassen har endast i undantagsfall dator och modem – men utvecklings riktning är tydlig. Bryts inte trenden blir Nätet är ett lika självklart redskap för gemene man som TV:n och telefonen.

Nya inskränkningar

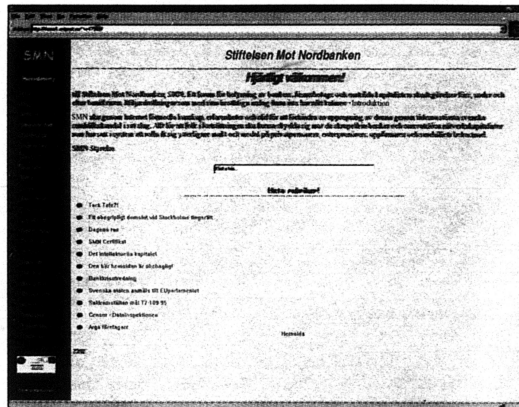
Frågan är om A&A effektivt kan dominera även Internet. Det är inte omöjligt. En av flera tänkbara lösningar för A&A är nya typer av inskränkningar i yttrande- och informationsfriheten.

En tänkbar sådan inskränkning kan sammanfattas med begreppet "integritetsskydd". Hos åklagarmyndigheten i Stockholm är ett viktigt testfall under uppsejling. Huvudperson är en envis kritiker av vissa höjdare inom bank- och företagavärlden. Kan denne kritiker, som heter Börje Ramsbro, tystas på Internet utan att hans påståenden behöver prövas i sak?

Svaret är sannolikt: Ja. Ramsbro har inget emot kapitalismen eller banker som sådana. Han är själv företagare sedan många år och numera också styrelseledamot i något som heter Stiftelsen mot Nordbanken. Styrelsens ordförande är Mats Lönerblad, som skrivit debattartiklar i *FinansTidningen* och som inom kort ger ut boken *Århundradets blåsning – om finanskrisen och andra olagligheter*. Stiftelsen beskriver sig som "Ett forum för belysning av bankers, finansbolags och enskilda kapitalisters skadegörelser före, under och efter bankkrisen. Miljardrullningar som med sina brottsliga inslag ännu inte har nått kulmen."

Anklagelser om brottslighet

Stiftelsen har en hemsida på nätet (<http://home1.swipnet.se/~w17959/index.html>). Där finns mycken läsning. Så berättar Ramsbro hur han i början 1990-talet bestals på sitt företag. (Verkstadsprodukter, omsätter några hundra miljoner om året.) Han anklagar delns Nordbanken och Sparbanken, dels namngivna personer för brottslighet och ljugande.

Yttrande på Nätet. Enligt datalagen är saken klar: Björn Ramsbros hemsida innehåller personuppgifter och är därmed olaglig.

Huruvida Ramsbro har fog för sina anklagelser är svårt för en utomstående att avgöra. Motpartens version finns inte tillgänglig, inte heller de åberopade dokumenten. Två rättsvister om stora belopp pågår.

Bland de anklagade på hemsidan finns den nye ägaren till Ramsbros företag. Denne har anmält stiftelsen/Ramsbro för brott mot datalagen. Datainspektionen har överlämnat ärendet till polisen och förundersökning har inletts. Strikt juridiskt torde saken vara klar. Som datalagen är formulerad är stiftelsens hemsida uppenbart brottslig.

Förbud mot personregister

Datalagen förbjuder att personregister förs med dator. (Ett fåtal undantag finns, utan relevans för det aktuella fallet.) Med personregister menas inte bara förteckningar/listor utan också "annan anteckning som förs med hjälp av automatisk databehandling och som innehåller personuppgifter som kan hänföras till den som avses med uppgiften" (ur Datainspektionens brev till åklagarmyndigheten 971120).

Stiftelsen eller Ramsbro – vem som bär det rättsliga ansvaret är inte helt klart – bör alltså enligt lag åtalas och dömas. Påståendena om vad vissa bankchefer och (numera) företagsledare gjorde under finanskrisen ska vid vite avlägnas från nätet. Sanningshalten i påståendena saknar, ur rättslig synpunkt, relevans.

En sådan utgång innebär samtidigt slutet för vanligt folks yttrandefrihet på Nätet. Jämför med gammal teknik: hade Ramsbro utslungat sina anklagelser i en tidning, från en talstol på torget eller i ett maskinskrivet A4-blad på den lokala anslagstavlan hade ingen polisanmälan varit möjlig. De utpekade personernas enda möjlighet hade varit att stämma Ramsbro för förtal, men då hade också sanningshalten i hans påståenden kommit att prövas av domstolen.

Datalagen har tillkommit för att skydda människors integritet. Används denna lag – och som den

formulerats är det fullt möjligt – för att tysta personer som sprider kontroversiella yttranden med dator kan Internets potential som folks massmedium aldrig realiseras.

Observera att riksdagen inte kan anta en ny, radikalt annorlunda lag om integritetsskydd, eftersom EU med ett direktiv från 1995 kräver av medlemsländerna ett rättsligt "integritetsskydd" konstruerat just som den gamla datalagen. Regeringen har med sitt förslag till ny "personuppgiftslag" (prop 1997/98: 44) också visat att man inte tänker ta strid med EU om saken.

Används datalagen för att tysta personer som sprider kontroversiella yttranden med dator kan Internets potential som folks massmedium aldrig realiseras.

Samtidigt ska sägas att en fällande dom i fallet Ramsbro visserligen vore ett formellt – juridiskt – dråpslag mot yttrandefriheten men att den praktiska effekten ändå kan visa sig begränsad. Internet är världsomspännande. En hemsida med svensk text är lika tillgänglig för svenska nätanvändare antingen datorn står i Nora eller New York. Och står den i New York är det högst tveksamt om svenska domstolar överhuvudtaget kan befatta sig med innehållet.

Därtill ska läggas, för den som behöver ytterligare tröst, möjligheten för personer i Ramsbros situation att överklaga till Europadomstolen. Europa-konventionen om mänskliga rättigheter garanterar i artikel 10 yttrandefriheten. "Denna rätt innefattar åsiktsfrihet samt frihet att mottaga och sprida uppgifter och tankar utan inblanding av offentlig myndighet och oberoende av territoriella gränser." Det torde innefatta även uppgifter och tankar om bankfolk.

ANDERS R OLSSON